

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

16 aug. st. v.

28 aug. st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea în

Közép-uteza nr. 395.

Nr. 33.

ANUL XXIII.

1887.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Cugetări.

Când viața e schinteia, ce 'n humă stă aprinsă,
Cum candela e aprinsă pe recele mormânt,
Când or ce auroră de noapte e cuprinsă,
În lume fericirea nu-i fulg bătut de vânt?

Ca dulcea tinerețe nimic nu ne răpește,
E altar ce-l luminează a-l sufletului foc,
În sinu-i omul speră și crede și iubește,
Ca fluturul se 'naltă voios din loc în loc.

Dar tinerețea este și-o ți de-ademenire
La răsăritul cărei lumini, zimbiri găsim
Și la sfîntu-i neguri și lungă tînguire...
Începem prin surisuri, prin lacrimi sfîrșim.

Al. Candiano-Popescu.

Așa a fost să fie.

— Novelă. —

(Înceiere.)

În sfîrșit după o sfadă îndelungată Toma s'ar fi plecat năpraznic, ar fi luat o pîtră mare de jos și repezindu-se la Petru l'ar fi pălit așa de tare, încât l'ar fi lungit în drum.

Toma Moacă după ce s'ar fi pătruns că nefe-ricitul seu potrivnic e mort, ar fi mers fuga spre móră, ér cei doi fërtați, care pretindeau a fi vëdüt și audüt astea tóte, ar fi fugit și ei care în cătrău de frică să nu cadă vr'o bănuielă asupra lor.

George Bleacă nu mai avënd ce căută în Dărdeși, merse în România unde o duse cu chiu și vai, până ce se vëdüt acum indemnăt a-și încercă no-rocul din nou în satul seu.

Venind aici și audînd că veduva ucisului pusese un preț pe descoperire ucigașului ér avënd pe Stoica Chiul de martor, cređu că ar fi pëcat decă ar mai stărui în tănuirea celor ce șciá, deci venise ca să facă aceste despozițiuni.

De órece Stoica Chiul le întări cu mărturia sa din cap până 'n sfîrșit și fiindcă Toma Moacă nu putea tăgădui că în đisa nópte n'ar fi așteptat în ade-vër pe morar și vëdënd că nu vine, n'ar fi plecat întru întem-pinare acestuia, acusatul fu arestat și nimen nu se indoia de osindirea lui, afară de mine,

dar nici eu n'avem alt sprijin decăt credința neclin-tită în dreptatea lui Dumnezeu.

Eram convins că cei doi mișei George Bleacă și Stoica Chiul comiseseră omorul.

Dar póte că eram prevenit în contra lui Stoica, căci nu puteam să me ocup de acéstă afacere, fără ca să nu-mi aduc aminte de tóte câte pățisem chiar eu tot în aceeași ți, căci tot atunci întreprinsesem de capul meu escursiunea la moșie, ér în pățaniile mele purtarea lui Stoica nu-mi lăsase un suvenir plăcut.

Instrucțiunea casului erá incheiată și procurorul cerea urmărirea și osindirea lui Tomă Moacă, fără ca să-mi fi succes a da peste vr'o probă cât de mică despre nevinovăția lui.

Me aflam într'o alterațiune nedescrisă, care iş ajunsse culmea sosind a doueđecea aniversarea a mult pomenitei đile, fără ca eu să fi înaintat cătuși de puțin în mediile mele de apărare.

Peste doue săptămâni avea să se țiá audiența publică; erá deci timpul suprem ca să me prepar de ea și să găsec cu ori ce preț dovada care-mi lipsia până acum.

Me pusei și studiai din nou tóte actele, apoi făcëndu-se séră și obosit fiind eși să iau puțin aer.

Percursei de vr'o doue ori aleia noastră de pre-dilecțiune, mereu preocupat cu casul meu.

Lângă aleia în depărtare ca de vr'o sută de pași trece o șosea, pe care cădурă ochii mei fără să vreau și tot așa de mecanicește vëđui doue figuri gesticulând în mijlocul șoselei.

O curiositate copilărescă me cuprinse de o dată și me făcú să părăsec studiul afacerii mele, ca să me ocup cu problema de a aflá ce séu cine sînt acele doue figuri de pe șosea.

Nu putui inse să-i recunosc, de și me șciam că am ochi buni.

Întrebai pe un cunoscut care trecea din întem-plare p'acolo, decă nu-mi póte óre spune, cine sînt cei doi de pe șosea.

— Cu neputință, prietine de a distinge séră din o depărtare ca asta — cred că vor fi ca vr'o sută de pași — fața unui om, imi đise prietinel și merse înainté, căci părea zorit.

Dar cuvintele lui imi fură ca o apocalipsă, ca o revelațiune venită din cer.

Imi procurai îndată o birjă și mersei drept la Dărdeși.

Acolo nu intrai la familia sermanului Moacă, căci problema a cărei deslegare o urmáriam, me zoria pré tare.

Voiam să merg drept la zalhana.

Dar perise. In locul ei stetea gara stațiunii drumului de fer. Din fericire șciam bine locul unde fusese și numai adăncirea in timpul trecut me adusese in retăcirea de a căută astăzi un lucru despre care-mi era de mult cunoscut, că nu mai există.

Me dusei deci la punctul unde fusese zalhanaua și de acolo măsurai depărtarea până in șosea, care rămăsese nestrămutată. Erau mai bine ca o sută de pași.

Acum găsisem ce căutasem atât timp in zadar.

Da, găsisem o neresturnabilă dovadă despre nevinovăția tatălui adoratei mele.

Inse de odată me lovi un gând nimicitor.

— Da, imi dăsei, tu îți poți aduce aminte cum era acea noapte, căci după cele ce ți s'a întâmplat in decursul zilei n'ai putut dormi și ți-a ramas o neștersă aducere aminte despre toate amenunțele ei, dar unde vei găsi doi, séu cel puțin un martor, care să pôtă întări dinaintea judecării că a fost așa, după cum ție eu și după cum in adevăr a și fost.

Acest găud me înfrânse.

Din culmea bucuriei la care me înălțase constatarea mea, recădui éraš in abisul negrei dispărări care-mi părea acum cu atât mai nemărginită cu cât nu-mi puteam întorče privirile sufletului meu dela slaba licuire a speranței, care me făcea să cred, că totuș voi isbuti la cele din urmă a realisa imposibilul.

Me intorsei acasă și avui o nópte, care in chinurile sale era mai grozavă decât precedesóra ei de acum douedeci de ani.

Imi frământam creerii in tot felul. Adese-ori imi părea că dasem de mijlocul cerut, dar urmărind ideia mai departe recunoșceam spre măhnirea mea că nu era bună.

Nici a doua zi nu fui mai norocos, ba trecu a treia, trecură mai multe zile, nu me despărțiau decât numai 48 de ore dela momentul fatal fără ca să fie dat de ceia ce căutam și me decisei a inlocui proba ce-mi lipsia prin o elocință răpitoare.

Compusei discursul de apărare dar firește, că nu puteam fi mulțămit cu el. Me gândiam deci nestrămutat la vorbele măntuitoare și me incercam a reface pasagiile caremi părea pré slabe.

Soții mei de mesă, — ca flecău prânđiam la un restaurant — șciau toți de preocupățunea mea și făceau la glume despre ea, care mai sárate care mai nesárate.

Un amic mai compătimitor, chiar in pređiaua audienței publice, când voiam să me pui la mesă, me primi cu exclamațiunea :

— Dar lasă dracului afurisita de causă. Nu-ți mai face din cap călindar.

Acest sfat, séu mai bine đis cuvântul din urmă me făcu să tresalt.

Spre mirarea convivilor mei, nu me pusei la mesă ci o tulii iute pe ușă afară și alergai să caut un călindar de acum douedeci de ani.

Isbutii a găsi chiar doue esemplare de doi dife-riți autori. Mândru și plin de mulțămire ca și un beliduce, care ș-a terminat planul de resboiu, menit de a-l ridică la nemurire, recitii încă odată discursul, pusei călindarele ca nișce odóre scumpe in lada cea mai ferită a scrinului meu și așteptai ora luptei decisive.

Sosise in fine.

Când aduseră pe acusatul Toma in sala de audiență prima sa privire fu asupra mea.

Vedându-mi vesel și plin de incredere i se in-vioră și lui fața cea posomorită.

Audiența își luă inceputul.

Toma fu provocat mai întei să mărturisescă.

El spuse cele ce șcim că făcuse in acea séră.

— După ce Ana soția omoriturului ți-a împărțășit ingrigirea sa cu privire la soțul ei, cum de te-ai dus drept acasă și n'ai stărut a da de urma lui Petru Vêrtej.

— Așa a fost să fie, Dumneđeu va fi vrut să me bată pentru vr'un păcat, respunse Toma suspi-nând. Nici până in ziua de azi nu-mi pot da sé ce m'a indemnat atunci a me duce oblu acasă. In de dus m'am dus.

Un murmur și un zimbet de necredință ce p curse șirurile ascultătorilor, arêtă că aprópe nin... nu credea pe Toma.

Acum depuseră George Bleacă și Stoica Chiul tot după cum șcim.

Eu imi cerui voie dela președinte ale adresă câteva întrebări.

Mi se dete acéstă permisiune.

Imi aleseiu pe Bleaca și-l întrebai.

— Đici că ai recunoscut indată pe Toma. Érá acela care venia dinspre sat, ori acela care venia dinspre móră.

— Dinspre sat venia Toma ér dinspre móră mo-rarul respunse Bleacă pe scurt.

— Me mir cum de n'ați alergat, când ați vėđut că treba să ingrósă, ca să despărțiți pe cei doi.

— Nici odată n'ași fi cređut că treba va ajunge la omor, respunse Bleaca, căci decă m'aș fi temut de una ca asta de bună sémă aș fi sárit să-i despart.

— Bine, dar după ce s'a întâmplat omorul ar fi fost datoria dtale să faci aretare la judecătórie.

— Șcie inalta judecătórie că ce lucru m'a reținut.

— Fiă! și đici că l'ai recunoscut pe Toma. Pe ce l'a recunoscut, pe haine?

— Nu numai pe haine. i-am vėđut fața, cum te vėd acum pe dta!

— Dar dta, me adresai cătră Stoica, și dta l'ai vėđut bine pe Toma?

— Da, și eu!

— Și l'ai recunoscut?

— Cum să nu!

— Acești martori au jurat că vor spune cu-ratul adevăr, me intrerupsei intorcându-me cătră președinte.

— Negreșit! . . .

— Spuneati că stăteati lângă zalhana și că Toma și cu morarul veniau pe șosea.

— Da!

— Dela zalhana până la șosea erau o sută și mai bine de pași, ori me inșel.

— Ba nu domnule, nu te inșeli, este după cum đici, replică George Bleacă, zimbind a milă de întrebările mele, care și lui i se păreau ca și unei mare părți din ascultători fórte de prisos.

Până a nu continuă, resuflai una din greu și apucai convulsive cele doue esemplare de călindar pe care le aveam dinaintea mea.

— Ca să cunósă cineva fața unui om la o sută și mai bine de pași trebuie să fie lumină cum se cade, eu inse nu șciu să fi ars vr'o dată felinare pe șoseua dela Dârdeșci, — óre ce đici George Bleacă?

Acesta éraš zimbă pe când respunse.

— Nici n'am spus că am fi recunoscut fața lui Toma la zarea unui felinar.

— Dar apoi, după cum șciu era nópte intunec!

George Bleacă se uimi, dar numai o clipelă ținut uimirea sa, apoi đise :

— Érá lună plină, care lumină așa de frumos, de puteai vedea ca și ziua.

— Lună, făcui eu, a fost lună plină Stoico? repetai apoi.

— Da! respunse Stoica cu ochii țintă la George.

— Adu-ți aminte nene Stoico, că tocmai în acea seară m'ai cules pe mine de pe șosea. Știi cât de mult me speriasem. N'am putut dormi toată noaptea și țin minte parcă ar fi ați, că eră intunec. Dar, me adresai acum cătră senatul judecătoresc, asemenea suvenire știu că n'au trecut dinaintea legii, trebuie înse să aibă trecere expresiunea feței adevăratului ucigaș, seu cel puțin complice de ucigaș, la aceste cuvinte ăretai spre Stoica, care la observarea mea că în știuta noapte nu eră lună, se făcuse alb ca păretele, și, incheai eu, trebuie să aibă creșemânt aceste doue călindare din acel an, în care se găseșce scris că în seara de omor a fost lună nouă și că prin urmare, minciună este decă martorii susțin contrarul.

Mai este de lipsă să ve spui că Stoica Chiul, sfărâmat de puterea acestei dovești cădu în genunchi și mărturisii, că în adevăr George Bleacă în acea seară l'ar fi chemat să stea de pază, până va gătă cu Petru Vêrtej, căruia își propusese a-i lua banii de arendă; că acesta fiind atacat nu voi să dea banii și George atunci l'ar fi ucis. Dar banii totuș nu i-ar fi găsit, căci erau sub căciulă. Atât ar fi căutat, până a trecut Toma p'acolo. George chiar de atunci ar fi voit să puiă toată vina pe Toma, dar el Stoica n'ar fi voit, d'abia acum l'ar fi înduplicat lipsa cumplită în care se află, de a face acest negru păcat.

Cei doi mișei fură osindiți, fireșce, ér Toma achitat.

Eu înse nu numai că căpetai de soție pe Anca mea dar mai câștigai și o mulțime de clienți, astfel încât după mórtea socrului meu strămutându-ne pentru vără la Dârdeșci, am putut să refac éră parmaclicul, fântênile săritóre, parcurile, florăriile, orange-riile și baia, fără témă să-mi sleiesc mijlócele. Dar fiu-meu, pare a semănă moșului din partea mamei sale, căci, caută pretutindeni tot ce-i mai practic. El înse nu se ocupă de agricultură ci de industrie, viséză și vorbeșca de usine, de mașini, de fabrici, de instalațiuni, cu un cuvânt are spiritul timpului.

Noi înse, eu și cu Anca când ne gândim la trecutul nostru și vedem că furtuna vieței nóstre se strecurase aprópe tot așa de iute ca odinióră vífulul care me apucase pe drum, đicem cu un suspin de fericire: »așa a fost să fie.«

Theochar Alexi.

Lângă riu.

Lângă riu am stat și 'n valuri,
Chipu ni l'am oglindit
Și ale sale pacinici maluri,
De amor au tresărit.

Pe nisip purtarăm pașii
Și pe pruntul lucitor,
Ne duceam ca fluturașii,
Imbatați ca ei d'amor.

Lângă riu am stat în urmă,
Pe iubitu-mi am strigat;
Jalea mea nu se mai curmă,
Peste urmă nu i-am dat.

Ca ș'atunci în linișcirea,
Riu și prunturi am găsit;
Inse dulcea fericire
Ađi din suflet mi-a perit!

Smara.

Istoria românilor dela Murășul de jos.

(Dedicată dlui Vinc. Babeș.)

(Urmare.)

I. Cenad.

Ce administrare a purtat Cenad, nu se póte ști, nu aflăm nici un decret regal și nici un istoric nu face nici o amintire, că sub ce formă și titlu a domnit Cenad restul anilor sei. Decă Cenadul póte nu eră espus la atâtea devastări ulterioare, credem că în arhivele episcopesci latine, se putea află multe despre istoricul seu continuitatea întem-plărilor. Ordele mongole și tatar, apoi ocupația turcésca și rescóla lui Doza se vede, că aci în Mureșana a pus tóte sub foc și sabie, și nouă ne-a eredit numai un colos de petrării pusă în cea mai tristă disordine cari ne dau de cuget a devină: că Mureșana a poses un trecut istoric legat de némul românesc.

Anonimul regelui Bela când enaréză acestea în modul indicat, eu-i dau dreptate; pentrucă am scrutat teremul, am auđit tradițiile și povestirile bėtrănilor, cari dau posibilitatea istoriei unei monăstirii pe movila dela Moslamos. Eu singur cercetasem acestea locuri legendare, și am constătat că în cemetierul Maidanului (un catun de coloniști unguri cari se ocupă cu șădirea tutunului) pe o movilă, — unde se đice că Cenadiu a visat visul seu inspirat de s. George, — se póte vede și până ađi urmele unui edificiu de monăstire și de unde s'a săpat diferite anticării și óse de ómeni de o construcție considerabilă. Căt a putut să existe acésta monăstire nu se șciece; dar numele Maidanului dat Oroslamosului, respective locului unde eră monăstirea, ne îndreptăteșce a presupune: că acésta monăstire a sustat până la venirea tatarilor, cari pusă în ruină acest aședemnt și locul dărimat, a primit numirea tătărăscă, »maidan«, ce însemnă loc deșert, loc pus în perire. Monachii după ce li se nimiciră locașurile, au emigrat în părțile Temeșului între nestrăbătutele păduri, unde se vede, că au căștigat dreptul de a înființă o nouă monăstire tot pe numele s. George esisândă până ađi — care apoi mai târđiu deveni ocupată de erarchia sərbescă pentru care dênșii șciuseră să căștigue privilegii și decrete regali; căci românul devenise apăsát, dripit și străin în propria lui patrie. Românul putea să đică: »nos in nostra Urbe peregrinantes errantesque tamquam hospites (Cicero.)

Mureșana după mórtea lui Actum iș luă cu totul alta direcțiune culturală, S. Gerardt primul episcop latin și obėrșie italian; cu o rivnă mare strămută tóte instituțiunile după gustul seu și reființază altele, în cari pune ómeni de capacitate cari aduc vađă șcólelor sale la un renume, căt se afirmă, că șcólile S. Gerard deveniră de un renume europén, unde chiar și tinerimea francesă alergă a primi instruirea lor. În atari impregiurări credem că nobilimea română a trebuit să fie în prima linie aplecată a-și abandonă trecutul și datinile bisericeii sale, și cu atât mai mult, cu căt aci în biserica catolică se eserțiá o limbă cunoscută, propria lor limbă latină care redeșceptă în ei ambițiunea strămoșescă. În modul acesta aristocrația română a devenit străină pentru popor și cu timpul a o mai instrăinat-o și alte impregiurări politice soțiale. Poporul român, cu probabilitate, dedat cu conservatismul seu păgănesc, nu mult a dat la inovățiunile erarchice, el a remas fidel de a conservá soiul seu, de politica seculară: de a fugi, de a se retrage la codru, la munți și a-și schimbá arma cu toia-

gul ciobănesc. Puținul popor ce a mai putut să reziste séu să rămână în Mureșana și prin pregiur, acesta a devenit prada ordelor mongole și tatare; așa cât după retragerea barbarilor acestea locuri au ramas devastate și numai păserile de baltă și fiarele sălbatice roșând la cadavrele 6menilor mai inpopulată deșeturile acestea.

E caracteristic și de o notorietate aceea imprepregiurare, că poporul român și până adi enareză cu 6rece temeritate atrocitățile mongole și tătare. Povestește de căpcâni și cum acestea persecutau populațiunea română ascunsă de frica tătarilor, prin trestiuiri și ostrovele bălților; și cum pune tătărirea diferite curse a scote și pune mâna pe poporul ascuns. Tot de o atare insemnătate este că numai românii au păstrat în graiul lor numirea antică și istorică, a movilelor, a câmpiilor și a comunelor de es: românii din părțile acestea, numește movila, hancă; loc de ședere a hunilor unde ei să inormentau și locuiau în castre, trăsuri și corturi. Ce documentă, că numai singur poporul român și aduce aminte de venirea hunilor pe locurile acestea. Din acestea impregiurări se p6te deduce, că poporul român de și a fost necesitat a abandonă locurile acestea, inse nu le-au părăsit cu totul, ci la vremuri mai linișcite a rentornat 6ră inder6pt, în proprietatea părintească.

Locul *Tapeia*, ce se estinde în prejma Mureșului dela Mureșana înspre Segedin și Macovia, ne îndreptățește a presupune, că aci au putut să existe locul renumit de rebel petrecut între prefectul Iulian și regele Decebal. Ne îndreptățește a crede, pentru că în giurul teremului acestuia, se p6te află unele movile cari conțin ose agrămădite; probabil cadavrele luptătorilor căduți în acest rebel. Fie credințele noastre cu privire la acesta chiar și eronate; dar aceea trebuie să fie posibilă, că aci, în giurul Mureșului, este un terem istoric, care merită atențiunea sapientilor noștri.

Dar pe cât se constătează a fi Mureșana de un interes politico-soțial; pe atât de insemnată a trebuit să fie, Erarchia religioasă, care s'a fost desvoltat aci cu atăta rivnă. Ce va să 6ică aci în prejma Mureșului: nenumerate monăstiri de ritul grecesc? Cine le-a dat ființarea? unde și de cine au aparținut ele? Cine a fost scheful? Cel dela Sirmium séu cel dela Thesalonic? apoi nu 6re episcopatul de ritul grecesc din Mureșana a dat indemnul și rivna regelui Stefan, a desfință pe acesta și a da continuitate unui episcopat latin prin stul Gerardt italianul? Cumcă aci a trebuit să existe un episcopat român de ritul grecesc, se presupune, că acesta a putut da renfințarea celor mai târ6ie, Aradului, Caransebeșului și Temeș6rei. Apoi aci între atătea monăstiri la estremitatea Daciei, unde 6ră reședința puvernamentului politic, să nu fie fost o erarchie religioasă; când șcim din istoria bisericăscă, că existau episcopi ambulanti și chiar la sate? — Apoi decă luăm în considerare, că pe acelea timpuri cât de dificilă 6ră comunicarea din cauza, neincetator resbele și emigrațiuni a n6murilor b6rbare, Mureșana cu locurile ei retrase, nu cu inlesnire a putut fi în relațiuni religiose cu episcopatele din Orient.

Panonia II 6ră unghiul format de riurile Tisa și Dunăre. — Așa dară Mureșana aparținea de facto administrațiunei Sirmului, care până la despărțirea bisericelor, aparținē în cele religionare de Patriarchia Romei și 6ră administrată de mitropolitul din Iustiniana. — La totă înt6mplarea, că acesta jurisdicțiune eclesiastică, nu o fi lăsat aci la estremitățile imperiului, o aglomerățiune de monachi și creștini fără o controlă și supraveghiere religioasă. Mai ales

pe acelea timpuri, când se lăcuse deja atât de acută, cestiunea religioasă între Roma și Constantinopol, t6te acestea ne îndreptățește a crede, că stul Gerardt episcopul de ritul latin au urmat unui episcop de ritul grecesc în Mureșana. Istoria Mureșenei mai târ6ie nu este de un interes român, pentrucă aci biserica latină a străformat t6te după caracterul și metoda cosmopolit. Atăta șcim, că 6ră populată și de o populațiune română, la cari regii maghiari Ladislau Cun și Mathei Corvinul veniau adese a se desmerdă în frumuseța secului femeesc român; șcim și aceea, că românii din Cenad și din Igris pentru bravuri militare au obținut diplome de nobilime dela regii ungurești. Dar pe cum am afirmat, decă mongolii, tătarii, turci și rebelul de D6za nu devăstau acest oraș cu desev6șire; aci în arhivele bisericăscii și din monumentele sf6rmate, se putē cunoșce cu posivitate existința antică și continuă a poporului românesc.

După retragerea turcilor și pace dela Paserovațiu, acestea locuri se npopulără de nou cu Români, S6rbi și Germani. Comitele Clari la 1774 află în comitatul Temeșului 181,639 români a6i: o maioritate absolută de români, negreșit că și în vecinătatea lui a trebuit să existe un numer mare de români autochtoni.

Arhivele comitatense a Temeșului și Torontalului de o parte; 6r de alta anatele și inducerile protocolare a episcopatului latin; cred că ar putē da multe desluciri despre trecutul acestor locuri. Academia română ar putē face mult, are și parale, 6re și b6rbați de specialitate.

(Va urmă.)

V. Grozescu.

Ah! măritați-me!

Comedie-vodevil în 1 act.

(Urmare.)

Scena VI.

Costică, singur.

Își bate joc de mine... bl6stematul de gelos! cine dracu ș-ar fi gândit? cu aerul lui găgăuțesc! ah! are dar într'adev6r ochi de bursuc b6rbatul a asta! Inzădar totă truda mea, inzădar am sfântuit pe t6te slugile... mai ales că femeiușca asta e atât de fric6să... dar mie-mi plac femeiele tremurătore... Și să părăsesc câmpul de luptă apr6pe de momentul triumfului?... ei nu! O idee!... să-i scriu un bilețel. (Se pune la stânga și scrie.) De-aș mai putea-o întâlni încă odată pe colnicea unde înt6mplarea ne-a pus față în față mai alaltăeri! bilețul îl voi da eu ușuriuță, de 6rece nu voi plecă... dar cum?... ce să spun acestui ingrozitor Othello?.. El crede c'am plecat; ce să-i spun? ce pretest?... A! vine domniș6ra! ce plictis!

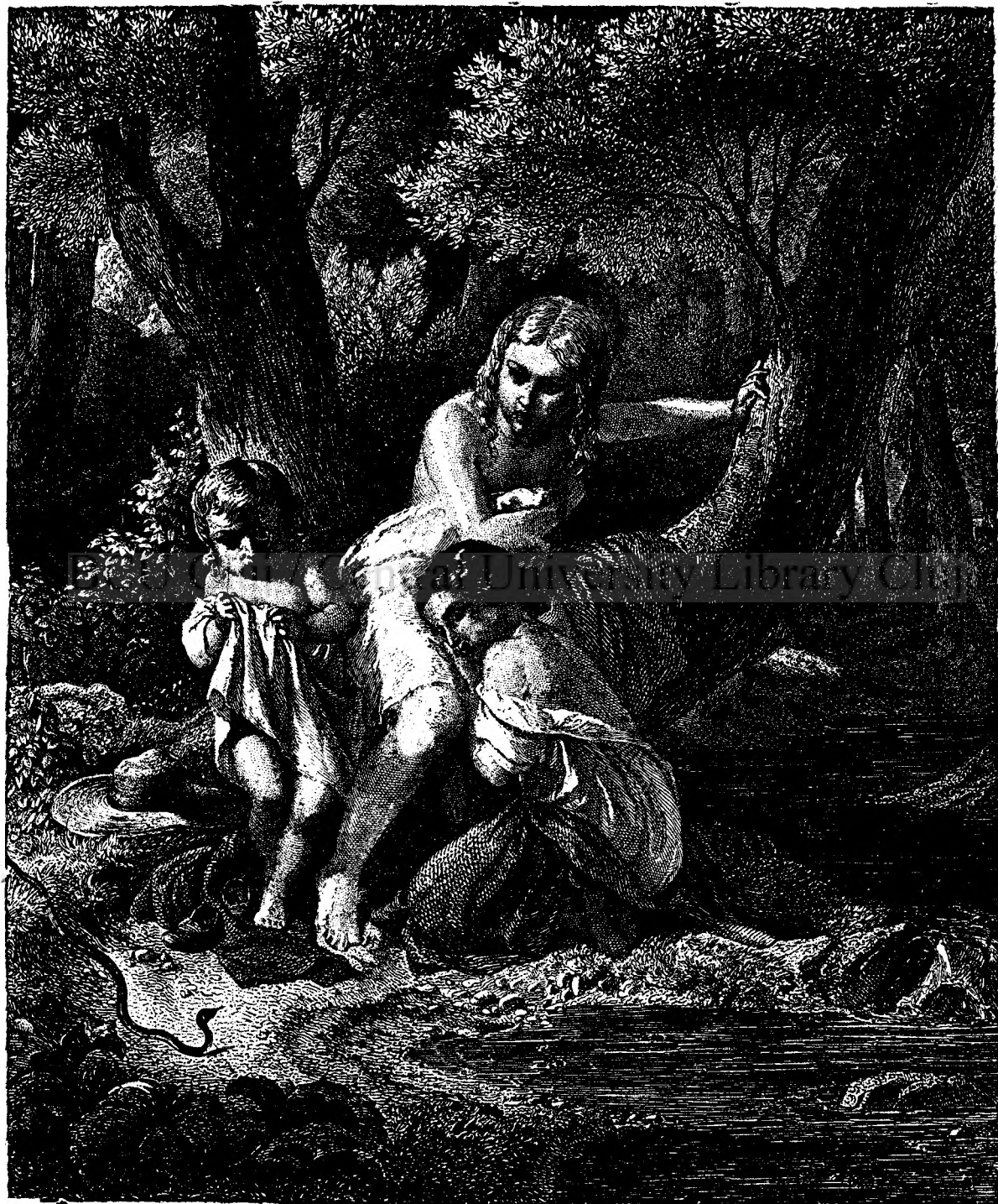
Scena VII.

Costică, Zambila.

Zambila. (Vine prin fund.) Ah! musu Costică! cine 6icea dar că a-ți plecat? eu știam bine că 6rați prea galant, ca să nu puteți uită să 6iceți un adieu, domniș6rei!

Costică. (Repede) Negreșit... Adio... (Aparte.) 6tă pretețul!

Zambila. Sânt șarmentă că ve întâlnesc, pentru a ve cere un consiliu, — de 6rece moșul meu lipsește.

Șerpe în erva.

Costică. Vêrul dvóstră?

Zambila. Dar e moșul meu! nu vër, un veteran care nu cunóște de loc la novități.

Costică. Și-mi cereți un consiliu?

Zambila. O să avem în curënd o petrecere... ó nuntă... și én privește o stofă admirabilă ce mi-a trimes-o din Iași.

Costică. Iertați-me, dar eu nu me pricep de loc în asemenea materie; cred inse că verișóra...

Zambila. Mătușica Natalița? aಿದೆde! — nu-mi mai vorbi de femeii! noi voim să plăcem dvóstră bărbaților...

Drăgălașe domnișóre,
Noi cătăm să fim pe plac,
S-arătăm ori ce comóre
Ce 'n sinul nostru zac.
Pentru cine creși că facem
Toalete, mode noi
De nu voue să ve plăcem,
Să fim iubite adorat de voi!

Drageleșe domnișóre,
Cu surisul fecioresc,
Vrem să fim strălucitóre
Pentru cei ce ne iubesc!
Pentru ei, ca să le plăcem,
In ocean ne-am aruncá.
Tot ce-or vrea cu drag le facem
Jur pe înimióra mea!

Drăgălașe domnișóre,
Cu surisul fecioresc;
Vrem să fim strălucitóre,
Pentru cei ce ne iubesc!

Ei bine? creși că asta stofă are să mai prindă bine?

Costică. Cum nu?!.. (Aparte.) O! ce ideie! (Tare.) Mi se pare că ve vèd... chiar de acum... îmbrăcați deja... admirabilă!.. galbenă și trandafirie... doue culori cari se unesc așa de minunat!

Zambila. Va să dicită, dicit c'a să me prindă! Mâni, rochia va fi gata, ai s'o poți constată pe mine însuși, căci sper că vei rămâne la noi până mâni.

Costică. Inse...

Zambila. Ba da, o! ba da! a să te țin eu cu de-asila...

Costică. (Aparte.) Aide! curaj! (Tare.) Ah! dvóstre cunóșteți prea bine puterea simpatică a acestor farmece... ce le citesc în ochii... (Aparte.) Ea aștéptă să-i spun în ochii... cui?! (Tare.) Credeți, dșórá că sânt nu se póte mai măgulit, de titlu de consilier al grașiilor... în lipsă de un alt titlu, la care nu îndrăznesc a aspirá...

Zambila. (Miorlând.) Ah! musu Costică, imi vine să bănuiesc că...

Costică. Că am fost în stare să admir rarele calități suprafine?... O! sânt așa de desvoltate, calitățile dvóstre, încât numai nu chior, pardon de espresie, — voiam să dicit, numai nu privat de vedere, n'ar putea să...

Zambila. (Cu modestie.) Musu... (Aparte.) Ah! decă moșu ar fi pe aici!.. (Lăzăreanu apare în fund.) O cerule! dar étă-1!

Lăzăreanu. (In sine, intrând, caută în buzunar.) Imi lipsesc trei franci ca să plătesc buchetul miresei... trebuie să me duc...

Costică. (Zerind pe Lăzăreanu cu códa ochiului.) Bărbațul?... Bravo!.. (Tare.) O neprețuită Zambilă!

Lăzăreanu. (Aparte.) Neprețuită?

Costică. Nu! nu voi avea puterea de a plecá din locul acesta!

Lăzăreanu. (Aparte.) Ce dicit el?!

Zambila. Cuvintele dtale sânt prea măgulitóre!

Costică. Cu tine, Zambilă cerescă, imi scapă tot sentimentul din inimă...

Lăzăreanu. (Pufneșce de ris, aparte.) Aha!

Zambila. Nu trebuie să țe spun, cupidonule înșelător... eu imi stăpănesc fórté mult înima... și sânt... sânt gelósă...

Costică. Gelósă, ó mare Dómne! și de cine?

Zambila. De ó femeie șarmantă!

Costică. (Aparte.) Ai! ai! nu cumva a fi gácit?!

Zambila. Vrei să țe spun?

Costică. (Aparte.) Înaintea bărbatului! (Tare.)

Nu! nu...

Zambila. Madam Pitpalac!

Costică. (Aparte.) Vèduva?... am scăpat. (Tare.)

A! e ó fudulă! ó tífnósă!

Zambila. Pentru care ai făcut niște versuri prea drăgălașa!

Costică. Vorbă să fie! Eu fac versuri pentru temiri-ce nimicuri ce-mi trec prin cap.

Zambila. Atunci, vei face și pentru mine, nu-iașá! ah! dar ce bărbat adorabil!

Lăzăreanu. (Aparte.) A! Dar știți că merg amèndoi crescendo și risforzando!

Costică. (Aruncându-se la picióarele ei.) Ah Zambilă paradisiană! nu vei voi tu să respunși inimei mele — sumucită din loc?..

Scena VIII.

Aceiași și Lăzăreanu.

Lăzăreanu. (Înaintând.) Bine! minunat! dați înainte!

Zambila. (Prefăcându-se surprinsă.) Vai de mine moșul!

Costică. (De asemeni.) Cum? erai aici?

Lăzăreanu. Da... eram aici!.. ș-am auđit... auđit-am?... D'poi bine, verișóra...

Zambila. Nepoțică!..

Lăzăreanu. Țeu! am incremenit! cum, scumpul meu Costicuț?... Dta, care ești un băet cu mintea întregă, e cu puțință?..

Zambila. Cum cu puțință?... n'ai vèđut doveđi palpabile?!..

Lăzăreanu. Am auđit, Țda! am vèđut, da! dar nu-mi vine să cred ochilor și urechelor mele!

Zambila. Moșule, decă n'aș avea respect pentru vrèsta dtale... Cum! nu poți crede că sânt iubită, că mi se spune acèsta, că un tinèr vine aicea pentru mine?

Lăzăreanu. Va să dicită... remâi pèntru dènsa?

Costică. Da, și numai pentru dènsa.

Lăzăreanu. Atunci minunat! ce fericire!.. am pus în cușcă pe verișóra! ni-am cotorosit de veri... voi să dicit de grija ce aveam pentru viitorul ei... căci eu credeam, draga mea, că ai renunțat cu totul de a...

Zambila. De a fi pe placut cuiva?... dar póte cineva să opréscă astfel de lucruri? atèrnă dela mine să...

Lăzăreanu. Nu, nu, atèrnă dela dta! eu unul nu fac nici ó împotrivire... căci dta ești majoră... mai mult decât majoră...

Zambila. Moșule!

Lăzăreanu. Erai majoră încă, pe când m'am retras din advocăție... i mult timp de atunci... în omie opt sute...

Zambila. Moșule!

Lăzăreanu. (Lui Costică.) Atunci decă lucrurile stau așa, curtenește-o amicul meu, cât îți va plăcea!

Costică. Și-mi dai voe să vin aici mai adese ori!

Lăzăreanu. Cum nu? dar in toate zilele! chiar in orice ceas!

Zambila. (Rușinată.) In ori ce ceas!..

Scena IX.

Acceiași, Natalița.

Natalița. (Care intrase și aușise ultimele cuvinte.) Ce aud?!..

Lăzăreanu. Ah nevestă! vino să-ți spun o mare și curiosă veste: iubitul nostru amic Costică e amorezat.

Natalița. Amorezat?

Lăzăreanu. Da, amorezat nebun! — ghăcește, dar să nu ții!.. amorezat de dom-ni-șo-ra Zambila!

Natalița. De Zambila?

Lăzăreanu. Nu-i așa că-i lucru fantastic de tot!

Costică. In sfârșit, dlor, eu nu mai plec ași la Iași. (Incet Nataliței.) Am salvat totul!.. nu-ți mai fie frică de nimic!

Natalița. (Aparte.) A Dómne!

Zambila. Da, frumoasa mea mătușică, musu Costică mi-a făcut o declarațiune de... sentimenturi... care me face să plec ochii in jos și să me rușinez... Dați-mi voe să me depărtez puțin de aici, ca să-mi ascund rușinea... (Privind cruciș pe Costică și suspinând.) Ah!.. (Costică i oferă mâna spre a o conduce; ajunsă la ușă, ea nu-și retrage mâna și Costică e obligat să i-o sărute.)

Costică. (Aparte.) Uf!

Scena X.

Lăzăreanu, Costică, Natalița.

Lăzăreanu. Insfârșit eti și un bărbat, așa de mult căutat pentru Zambilica noastră! Providența e totdeauna îndurătoare! (Aparte.) Aprópe de măritiș! — eu am uitat de prezentul de nuntă ce l'au adus pentru cumnată-mea... și negustorul așteptă... (Face câțiva pași spre dreapta.)

Costică. (Aparte.) Se duce! (Apropiindu-se de Natalița și întinzându-i un bilet.) Scumpă Natalițo!

Natalița. Ia sêma! (Trece in fund.)

Costică. Cum? (Aparte.) Ea se'ntorce! dar ce vrea ore?

Lăzăreanu. (Aparte.) M'am resgândit! de voi lăsa aici pe femeia mea, și decă va vedea pe negustor... adio surpriză...

Costică. (Aparte.) Are un aer cam bănuitor... ce dracu i o mai fi trecând prin cap?

Lăzăreanu. (Luând pe Costică Aparte.) Ên ascultă...

Costică. Poftim?..

Lăzăreanu. (Incet.) Dă-mi punga ta.

Costică. (Din înderêt.) Cum? punga mea?

Lăzăreanu. Da... Pst... am de plătit ceva... și n'am destui bani la mine.

Costică. Veți că nu știu, decă...

Lăzăreanu. Dar nu te-am vădut eu scoțindu-ți punga in grădină, mai adinióră, când ai dat ceva lui Vasile...

Costică. (Aparte.) Ai! (Tare.) Ada! bine ții... et'o!

Lăzăreanu. (Privind punga.) E a ta asta?

Costică. Negreșit!..

Lăzăreanu. Tii!.. cât e de frumoasă! verde... culorul speranței!.. de sigur că e un cadou dela vr'o frumoșică...

Natalița. (Aparte.) Ah!

Costică. Nu... am furat-o!

Lăzăreanu. Auți hoțul! și de sigur că nu de

mult... căci e cu totul neumblată, ba chiar neisprăvită! Furată!.. dar dela cine?

Costică. De... dela... domnișóra Zambila!

Lăzăreanu. Dela Zambila! un gaj de inimă!.. Fericit muritor! (Femeii lui.) A furat ștregarul ceva Zambilei! (Lui Costică.) A! dar, eu te țin aici cu vorbele mele nesfêrșite... uite-o colo... in frunzișul din dreapta... (Cântă:)

»Femei, de vreți să ve 'ncercați...«

Cu gâtul incovăiat, cu ochii rătăciți, — junica noastră gândeșee la răpitorul ei!..

Costică. Credi?..

Lăzăreanu. (Suind spre feréstă.) Êto! te-a zêrit... aide, nu te sfii... n'ai pentru ce!.. nevestă-mea va întârziă puțin cu mēsa... mai ai încă doue cēsuri întregi!

Costică. Mulțămesc!

Lăzăreanu. (Strigând.) Vasile! (Se duce in fund și dă bani unei slugi ce apare.)

Costică. (Aparte.) Din fericire acest bilet... (Incet Nataliței.) Ie-l! (Il strecore în mână și urcă repede.)

Natalița. A Dómne!

Lăzăreanu. Ce-i?

Natalița. Ascundând biletul.) Nimic!.. grăbirea domnului Costică...

Lăzăreanu. Ci lasă-l să se ducă! Ce dracu! nu trebue să faci pe dșóra Zambila să mai aștepte; că e multă vreme de când tot așteptă ea!..

Costică. Me duc. (Aparte.) Frumoșă întâlnire! (Incet Nataliței.) Me întorc peste cinci minute.

Lăzăreanu. (Lui Costică.) Și acum câte cēsuri sânt?

Costică. Aud?

Lăzăreanu. Câte cēsuri sânt acum?

Costică. (Aparte.) Dómne! nu cumva m'a fi aușit? (Tare plecând.) Doue!

Lăzăreanu. Doue?

Costică. (Repetând cu gróză.) Doue... ei și?

Lăzăreanu. Și... nimica... iți mulțămesc! (Costică ese prin fund.)

Scena XI.

Lăzăreanu, Natalița.

Lăzăreanu. A! da știi că eram să fac una bună!.. vecinul Antonaș me aștepta la popici... știi Antonaș care... insfârșit el e norocit la joc! și totuș eu trag cu mai multă siguranță!..

Natalița. Atunci dute mai curând.

Lăzăreanu. (Intinzând urechia și făcând un paș spre dreapta.) Ên auți! Antonaș se exerciteză! me duc pe câmpul de bătălie și me voi inturna spre a-ți anunța isbânda! (Ese.)

Scena XII.

Natalița, singură, apoi Costică.

Natalița. (Revine in scenă.) Ah! bărbații aceștia!.. faci tot ce poți in lume ca să te aperi... Ei bine, dar nu e cu puțință.

In van ne e 'npotrivirea

Contra-atător asaltări!

Când bărbații nu-și țin firea,

Las' să'ndure ori ce urmări,

A luptă nu-i cu puțință,

Când n'avem vr'un ajutor;

S-a noastră slabă ființă

E jertfită in amor!

Și când me gândesc... (Scoțind o scrisóre din sin.) Ce îndrăznělă! inaintea bărbatului... acest

bilet! dar ce mai voește el? ce speră el?.. A! étă-
ér. (Ascunde ér repede biletul.)

Costică. (Intră privind în toate părțile.) El a ple-
cat! Insfârșit am scăpat și de Mama-pădurei! dar
nu fără greutate... Ah! dragă Nataliță! te regăsesc
singură... ce leicire! Ei bine, acea întâlnire pentru
care te rog, departe de ochii unui gelos, vei binevoi
să mi-o accordezi?

Natalița. O întâlnire? eu?... ce fel!

Costică. Precum ți-am scris în biletul...

Natalița. (Incurcată.) Biletul... dar eu nu l'am
cetit... pentrucă...

Costică. Pentru ce?

Natalița. Pentru... pentrucă... bărbatul meu
l'a surprins...

Costică. Bărbatul...

Natalița. Dar, pentru Dđeu! — plăcă! plăcă
iute! Adio pentru totdeauna...

Costică. Dar... te rog, esplică-mi...

Natalița. Nici un cuvânt mai mult!

Fugi te rog, da! fugi de-aci

Și nimic nu mai speră!

Astfel urgisiți vom fi,

Ș-amorul ne va trădă!..

Costică.

Sunt silit să fug de-aci

Și nimic a mai speră!

Astfel urgisiți vom fi

Ș-amorul ne va trădă!

Impreună.

(Fiecare partea lui)

(Natalița ese prin fuud.)

Scena XIII.

Costică, Lăzăreanu.

Costică. (Alergând după ea.) Natalițo!.. ah ce
lovitură! biletul meu în mâinile lui Lăzăreanu! étă-
me dar cădută în capeană! Ce să fac acum? Cel
mai grabnic lucru e să nu dau ochii cu bursucul...
Drace! — mi l'ai scos înainte!

Lăzăreanu. (Intră prin drépta, cu o bómă de
popicii în mână; o trânteste cu furie pe mésză.) Mi se
desface capul de furie!

Costică. (Aparte în fund.) E furios! cred și eu!..

Lăzăreanu. O adevărata batjocură! (Șede la
stânga.) Cine dracu s'ar fi așteptat?... trădătorul!

Costică. (Aparte.) Știe tot! Să ne opintim bine.
(Tare.) Dar ce-i scumpul meu? mi se pare că ești
cam supărat...

Lăzăreanu. Și me mai întrebi... când onőrea
e în joc!

Costică. Ai!

Lăzăreanu. A! dar resbunarea mea va fi crudă!
crudă! vei vedé-o!..

Costică. Bi... ne... decă... cređi!.. (Aparte.)
mi se pare că prind aripi... așa m'am ușurat...
(Tare.) Decă vrei... numai decăt... eu...

Lăzăreanu. Me mai întrebi decă vréu?

Costică. Sânt gata... (Aparte.) Bun, în loc de
o întâlnire amoróșă, vom avé o întâlnire măce-
lărescă...

Lăzăreanu. Ideia e bună! me voi resbună pe
dênsul! (Tare.) A! dar te previu că va fi o luptă în
tótă regula, nu glumă... dar ai ceva putere în
brațe?

Costică. Ori și cum, sânt la dispoziția dtale!

Lăzăreanu. Da! să mergem! trebuie să șterg
batjocura ce-am suferit-o...

Costică. (Aparte.) Ce turbat!

Lăzăreanu. Aidem, ici la doi pași...

Costică. La doi... dar vuetul... nevęsta dtale.

Lăzăreanu. Nevęstă-mea-i obiçnuită cu astfel de
lucruri.

Costică. (Aparte.) Ea... e obiçnuită! Se vede
că măcelărește în fiecare și pe câte unul... a știi
că-i grozav!

Lăzăreanu. Ți-i frică? ai? doi îndărăt?!..

Costică. Ba nu, dle, eu nu dau îndărăt... dar să
ne alegem armele.

Lăzăreanu. Cum armele?... (Riđend.) Aha! (Merge
de ia bómă ce-a pus-o pe mésză din stânga.) Étă
una sigură. (I dă bómă.)

Costică. O bómă... de tun? (Aparte.) cu tu-
nul?..

Lăzăreanu. De popici! — póte că tu știi a jucá
popicii și fără bómbe?..

Costică. Cum?... erá vorba... să jucăm...
popicii?

Lăzăreanu. Dar ce gândeai tu? bileardul? — la
țără nu se prea obiçnuęste...

Costică. Și eu credeam că...

Lăzăreanu. Ce credea?

Costică. (Fiind incurcat.) Vêđându-te astfel infu-
riet... bănuiam... că póte te-am atins prin ceva...
și că un duel...

Lăzăreanu. Un duel! (Riđend.) Aha! de aceea
dar erai așa de galben? — Dar pentru ce un duel?..

Costică. Știi și eu...

Lăzăreanu. Eram furios, ce-i drept, contra lui
Antonaș, care mi-a câștigat-o partidă de onőre... el
ș-apoi nici c'a mai vrut să jőce, nemernicul! imi tre-
buiá pe cineva să-mi rēstorc focul... te-am întâlnit
pe dtă, am pus mâna, și nu te mai las. Aide dar,
aide...

Costică. Ba... te rog... nu...

Lăzăreanu. Ba da, trebuie...

Costică. Dar eu nu știu să joc popicii!

Lăzăreanu. Cum? cosgogonite gáligan să nu știi
să joci?! da unde dracu ai crescut tu? destulă pri-
copsală! (I smuncește bómă.) Și eu imi inchipuiam...

Costică. (Aparte.) Dar... de sigur că el n'a cetit
biletul meu! biletul e la ea... O șiréta! a voit să-mi
dea o spaimă... înțeleg... înțeleg!..

Da, da, da! înțeleg bine,

Cursa ce-mi întindea;

Ea credea c'astfel de mine

Prea ușor s'a desbără!

Dar de astfel de momene

Nici de fel mă nfricoșez;

Pentru-amor-i sőre, stele...

Tot 'n lume infruntez!

Facă ce-i va plăcea de acum înainte, ea e
amea! (Tare.) Adio, scumpul meu amic, o afacere
grabnică... un cuvânt de scris... (Ese prin fund.)

Scena XIV.

Lăzăreanu, Zambila.

Lăzăreanu. Bietul băet! are un cap deșert ca o
beșică de sapon!

Zambila. (Viind főrte repede din drépta spre fund.)
Unde-i? unde-i?..

Lăzăreanu. (Riđend.) Ba!.. e plin de grațiile
drei Zambila!

Zambila. Vêđut-ai me rog pe musu Costică?
Mai adiniőrea, când eram sub salcâmi, mi-a spus că
are să-ți spue ceva și a plecat de lângă mine...

Lăzăreanu. (Aparte.) E nebună după dênsul!
(Tare.) Mi-a spus și mie că avea nișcăi-va afaceri,
și a plecat... lucru cam curios pentru un amarezat

ne de pasional. (Se scôlă.) Dar, eu să vorbim serios. scumpa mea Zambila, ești tu sigură că el te iubește?
Zambila. Ce ții? dar nu ți-a spus... că me adorează?

(Va urma.)

N. A. Bogdan.

Prositi!

Din istoria feliicitării la strănutare.

La multe popore a fost și este și în ziua de astăzi datina de-a exprima seiu mai bine dîcînd de-a polți celui ce strănută un: »prosit!» seiu »se fie de bine!» seiu »noroc!» etc. etc. Aceea în sine este o dorință plăcută, decă numai totdeauna s'ar îndeplini!

Datina acestei dorințe se perde în adinea anticitate și a fost proprie multor popore. În ce priveșce întrebarea, că primul om sălutat-a pre socia sa cu un »se fie de bine», este nesigur. Rabbi Chaskuni ție, că în cele dintei țile ale creării strănutării a fost periculôsă, pânăce la rugarea lui Iacob a depărtat Dîșeu periculu, care constă în aceea că după strănutare respectivul trebuie să möră; de aceea se ție: Se fie de sănătate! Dîmne ajută!

Alții înse susțin, că acesta dorință de feliicitare datēza din secul al VI Anume pe timpul pontificilor Pelagiu II și Gregoriu Marele erupsă în Italia ciurma, de care luseseră cuprinși mulți. Adeseori anume se întimplă, că atari morboși înainte de-a muri mai strănută odată, din care cauză li se exprimă o atare salutare (feliicitare)

Inse de sigur omeni nu strănutat și mai înainte de acesta, de când nămai există omul omenes? și tocmai așa se pote susține, că acesta datină de feliicitare este lörte veche. Grecii și Romanii au cunoscut-o. Pe imperatul Tiberiu trebuie să-l feliiciteze fiecare om cu un »Dîmne ajută!» când i venia un strănutat. Chiar și pe uliță nu eră ertat să uite acesta trecătorii.

La Greci se folosea »Zei gîșuri» (Joe ajută.) Ba chiar fiecare își poștea șișei la strănutare un »Dîmne ajută!» ceea ce la poporul nostru se pote observă, însoțind de multe ori aceste cuvinte cu o cruce, ce o face cu multă pietate. Din acestea se vede, că esemplul amintit cu privire la ciurmă remăne numai tradițională.

Datina acesta, ce e drept, e păgăna, dară cu tote acestea a trecut precum și multe altele la creștinism. Preotul Origenes, care a murit în Tyrus la 254 combătut mult imitarea acestei datine numindu-o superstițiune păgăna; deörace se susține că prin strănutare sufletul anunță un eveniment venitor. Ba au mers atăt de departe de-a privi în strănutat ceva divin, precum d e la Greci. Chiar și înteleptul Socrate, precum putem celi în Plutarch, da mult pe strănutat lasănd se atărne dela acela tôte întreprinderile sale. El privea strănutatul accidentul cu un semn al deității, care prevestea evenimente bune sau rele. Asă pecănd Cuopol avorbu pe cei 3000 de Greci, strănutănd un soldat, soși au audit, au considerat aceea ca o prearetare de a luă pe oratorul vorbitor de comandante al lor.

Chiar și Homer aminteșce în Odissea sa acesta datină, când ție că la strănutatul lui Telemach mîmă-sa Penelope anunția peșitorilor pedepsă de morte, carea cu siguranță se și îndeplineș.

Eră semn bun a strănută la amedi sau după amedi, din contră se consideră cu un semn nenorocis a produce acest sunet dela medul nopții până la amedi. Și după un ospet însemna nelericire stră-

nutatul, din care cauză cel ce voia să se departă mai ședea la ospet, ca se nu să ducă imediat după strănutare și să i se întemple ceva reu: ceace înse a fost mai mult o speculă din parte celor ce nu se mai sătură de beuturi și mănecări și peste tot de pötreceri. A strănută dîmnece și lunea, da nu prea des și mai cu semă des de dîmneța eră un semn fericit pentru tôte șeptemăna.

Și locul unde strănută eră datătör de ton pentru anumite întimplări viitoare. Semn aducătör de nelericire se consideră strănutul în un cimiteriu sau la un morment. Chiar și partea, pe care te atai lăngă cineva, care strănută se luă în considerare. De a stānga profeța nasul totdeauna nelericire, de-a drepta contrariul, adecă noroc.

În Plutarch ni se istoriseșce despre o sacrificare, care a îndeplinit-o Themistocle în Salamis față de 3 tineri persiei: Când preotul a voit să puņă māna pe denșii a resunat în drepta o strănutare, care impregiurare s'a considerat ca un sem bun, dat din partea șeului, căruia i se făcea sacrificiul, arătāndu-i prin aceea, că-i sūnt plăcute obiectele jertfiei. Fiereșce din atari impregiurări se pot trago ușor consecințele. Prin acesta credință deșertă ușor putea să pus un inimic māna pe celalalt, producēnd la partea stāngă a celui un »hapsi».

Un bolnav trebuie cel puțin de doue ori să strănute îndată ce eră prospecte de însănătōșare, er odată după Aristotel însemna de sigur mortea. Dar decă nu murea bărbatul? Da atunci se ție că inter-nul deocamdată n'a voit să-l primesea. Pentru mueri înse un strănutat eră destul semn pentru de-a le incurajă, că vor fi sănătōșe.

A strănută la înbegreș unul din cele eră asemenea semn bun. Bine înse că pe atunci notari nu aveau datina de-a trage tubac pe nas. Contractul se consideră de bun și sigur.

De multeori strănutarea este impededata din anumite cauze și acesta impregiurare o ținea grecul de bună; pe Roman înse il cuprindea atunci prăimțiri triste. Partea ridiculă a acestei datini ș-a apinșculminățiunea la Egipteni, a caror preoți au împărțit strănutarea în clase: de zi și de nopte; de sigur înse nūmai prima din aceste împărțiri a fost de o anumită însemnătate.

Cumcă regele Cuineșilor pedepsia strănutarea supușilor sei aspru este cunoscut.

Dară nu a lipsit și o partidă opoșională; care desprețuia datina de a se feliicita la strănutare și ai atribui aceleia o însemnătate atăt de înaltă.

Philemon un teatralist grec a ție un actor decă voi videa pe unul, carele pāndese, că ore strănută cineva, atunci va fi dus de mine în piață; căci fiecare strănută pentru sine nu pentru alții și el o face aceea fiindcă natura sa o aduce cu sine. Și Menander se exprimă față de acesta atribuire profetică cu deacoșiderare țiend, că un asin, care se consideră ca animalul cel mai nelericit, este mai puțin nelericit, decăt un om, carele însuși își grāmădeș sufletul cu griji și spaima netrebuinșose suponēndu-se unei atare superstițiuni deșerte. Multe s'au mai povestit și scris despre strănutat și contra superstițiunilor unite cu acela în timpurile veche. Chiar și de scriitori creștini; dară cu tôte aceste datina acesta există la multe popore cu o zestre din timpurile păgăne. Noi înse, deși acesta datină din cauza multelor credințe deșerte, ce sūnt împreună cu dēnsa nu este bună; totuși în acest ved al lumînării de-a căru fine ne apropiem o putem folosi și puțin ca glumă și veselie putem conglašui în strigatul »Prositi!» »Se trāșcă!»

Eta Cristea.

Doine din Ardel.

I.

Haida mândră la Hănat,
Ba eu ba, că ai bărbat;
Eu am copii și muere
Și tot cu tine aș merge.

II.

Cum nu-i dorul mare cîne,
Peste câte deluri vine
Și nu-l pôte opri nime.
Nici țigan cu cetera,
Nici voinic cu fluera,
Numai tu cu inima.

III.

Murășe in țera ta,
Ni-am lăsat inima mea;
Murășe pe malul teu,
Rătăcește dorul meu.

IV.

Du-te dor cu Murășul,
Nu-mi mai rupe sufletul;
Du-te doi cu TERNAVA.
Nu-mi mai rupe inima.

V.

Amară-i frunța de nuc,
Amară-i dorul ce-l duc;
Amară-i frunța de fag,
Amară-i dorul ce-l trag;
Uscată-i frunța de teiu,
După tin' Teiu peiu.

VI.

Cine iubește și lasă,
Da-iar Djeu pedepsă.
Tărășul șerpelui
Și odihna cucului.

VIII.

De-ar veni luna lui mai,
Să me pun slăvar la cai,
Se iau stava dinapoi
Și să-mi i-au vre unul doi
Să me duc la tîrg la Glogovăț,
Ca-colo cai au preț;
Tot calul și galbenul,
Tot mînzul și talerul.

VIII.

Aule-o bețrănă eșu,
Ce gîndeștu de mai iubeștu
Și nu vrei să te căștu.

IX.

Și te-ajungă mîndro ajungă,
Dornul meu, care te-alungă;
Să stai totă ziua-n prag,
Cu cărpo ude la rap;
Cînd o fi decătra sîră,
Se-ngălbinești ca-o cîră;
Cînd o-ți la meș de nopte
Să te i-a sudori de mörte;
Cînd o-fi des danușă
Să treci mîndro din viața.

X.

Cucule cu pînă sură,
Nu cînta la curmătură.
C-amea inimă nu-i bună,
Că-i incinsă cu curea,
Stucată de voe rea

XI.

De sar așă cineva
Să-mi ceteșcă inima.
Ar ceti pânar muri
Și tot nar mai isprăvi.

XII.

Ardé-te focul de lume,
Să nu-ți mai așd de nume,
Inima-ni de-amaraciune
Mi neșră ca un laciune.

XIII.

Cucule pînă galbenă,
Eu me culc, tu me lăgână;
Dar me lăgână trumos
Să nu pic din lăgân jos;
Căci eu nu sînt invēșat
Ca-să dorm nelegēșat.

XIV.

Cucule cu pînă sură,
Măncășag limba din gură;
Ca să nu mai poți cîntă
De jale la mândră mea.

XV.

Vai de mina și de mina,
Negre-s hainele pe mine;
Dar nu-s negre nelăute
Ci-s negre de gînduri multe.

XVI.

Să me vėd dăul trecut,
La mândrușă de demult,
Puneș verde jurămēt,
Că pînă nu voi mai mult.

XVII.

Bagă Dne luna-n stele,
Să me duc, unde ni jale;
Bagă Dne luna-n nor,
Să me duc unde-mi dor.

XVIII.

Pe țermuri de Dypăre,
Merg carale lui George;
Pe țermuri dela mare,
Trec trei căpitani călare.
Căpitani merg rîșend,
Dar feciorii tot plîngēnd,
Și la maice blăștēmānd,
De ce i-au făcut pre ei
Așă 'nalți și subțirei,
De trece glonșul prin ei,
Străgămeșter din Companie
Călu-i noptea nu mai dörme,
Ci tot scrie pe-o hărtie
Și-o trimite la frăție;
Er frăția-i mănios
Și țipă hărtia jos
Și diu graiu așă grăi:
O săraci ce feciorii,
Că de astăzi, incolea,
Vor plecă la tabără;
La tabără, la bătare,
Și remān boii 'njugași.
Părinșii cu mult ne-az;
Și remān vaci in ocol,
Surorile cu mult dor,
Mărușele sārmaneie,
Versānd lacramiorie
Pe tote ulișele.

G. Candrea.

Borsec.

Între băile din Ardeal, Borsecul ocupă unul din locurile de frunte, căci nu numai eselența-i apă, dar și situațiunea sa oler bolnavilor resursele cele mai plăcute de recreațiune.

Un dezavantaj mare este pentru aceste băi, că comunicațiunea pân' aici e foarte anevoioasă. Stațiunile celei ferate sunt foarte departe, cea mai de aproape se află la depărtare de o zi. Se speră însă, că în curând și greutatea aceasta va fi delăturată, căci prin clădirea călii ferate prin secuime, Borsecul va ajunge în legătură mai de aproape cu lumea civilizată.

Comunele, a căror proprietate este Borsecul, au făcut și pân'acuma tot posibilul spre a mulțami pe oșpeți. În vederea apropiatei deschideri a noii căli ferate, ele trebuie să facă iute investițiuni mai mari, decât vesele să-și fină stabilimentul la înălțimea ce i se compete.

Primele necesități sunt, construirea unui salon de conversațiune și a unui otel mai cum se cade. În privința acesta s'au și făcut niște planuri; de aceea se speră, că acele în curând se vor și pune în practică.

Încât privește sezonul, acesta e în floare. De mulți ani n'au fost aici atâția oșpeți ca în anul curent. Pân' acuma numărul lor se urcă la 650. Dar mai în toate zilele vin noi omeni. Aici sunt reprezentate toate naționalitățile Ardealului: românii dau un contingent frumos.

Locuri de excursiune sunt multe, de cari ne și folosim. Cel mai interesant loc de excursiune este: bută de sticlă foarte bine arangiată unde mai în toate zilele se duc bărbați și femei, suflându-și mai fiecare câte un vâsuf de sticlă și aducându-și de acolo suveniri prețioase.

Mai sunt două locuri cari merită să fu cercetate: baia de cărbuni de petru și baia de marmură. Ambele inse numai cu deschiderea călei ferate vor pute să-și ia un avânt mai mare.

Cura aici se face în deosebi la fântâna Kossuth, unde dimineața și după micăși cântă muzica, er promenada își oferă desfătarea cea mai plăcută. Mai sunt și alte izvoare, cari toate au asemenea nume pompoase, pe cari inse eu le-am uitat.

Este încă de însemnat transportul gigantic, ce se face d'aici. În fiecare zi pornesc o mulțime de căruțe scurte, ducând în toate părțile țării borvirul de Borsec. La an se transportă câteva sute de mii de sticle.

V. A.

Tuşnad.

Am scris cu plăcere în "Familia" niște schițe dela unele băi. Daș-mi voia, domnule redactor, să ve trimit și eu câteva șire d'aici.

Acuma pentru prima-ora me află la Tuşnad. Am auzit multe bune și frumoase despre stabilimentul acesta. În deosebi mi s'a laudat mult situațiunea romantică a băilor dela Tuşnad. Și în privința asta din urmă miei nu m'am înșelat.

Tuşnadul este negreșit baia cea mai frumoasă în tot Ardealul. Cel ce are simț pentru romantism, aci va găsi plăcerea cea mai mare și va uita lipsa de confort, pe cari de altmăntreze ea unul miei nu le-am căutat.

Pecat că comunicațiunea pân' aci este foarte grea. E adevărat, că faci o parte din cale mai pitorească, dar, mai ales decât te prinde ploia pe drum, căletoarea de o zi, dela stațiunea celei ferate, totuș te obuzece.

Ajuns aici inse, ușiți toate greutatețile ce ai întimpinat pe cale, admiri frumusețile naturii, te simți renăscut și te bucuri că ai venit.

Publicul nu e prea mare, dar destul de numeros. Se petrecem bine, căci politica este esclusă din conversațiune. Avem și momente de plăcere artistice. Astfel săptămânile trecute asistăm la un concert, care ne-a delectat mult.

Cunoscuta artistă din București, dna Iulia Cocorescu, a dat concertul, cu grațiosul concurs al doarei Olga Grigorovitz și al dnei Iulia Prager, asemenea din București.

Programa a fost cât se poate de interesantă, compusă din piese clasice și populare. Dna Cocorescu a executat pe pian piese de Mendelssohn, Liszt, Brahms, Beethoven, Chopin, Lisolt și Berlioz. Dra Grigorovitz a cântat pe violă piese de Bruch și Mendelssohn. Ea dna Prager a cântat din gură o arie din "Trîmbițașul din Säckingen", Mein Lied de Gumbert, o arie românească și alta ungurească.

Dna Cocorescu posedă o tehnică admirabilă. Dra Grigorovitz are o dibăcie excelentă și dna Prager dispune de o voce clară și d'un timbru argintiu. Întregul concert a mulțamit așteptările tuturor.

Am regretat numai, că tinerea noastră artistă doara Elena Florian, care încă petrece aici cu domnamă, n'a luat parte la acest concert, care ne-a înălțat prestigiul atât de frumos.

G. M.

Șerpe în erbă.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 286. —

La umbra unei păduri tufosă trei copilași se joacă vesel.

Ei își adună flori de câmp, impletește cununi, cel mai mărigori povestesc povești despre dîni și cel mai mic ascultă cu atențiune încordată. El pare că vede dîna, care se ridică din lăc întindându-i mâna trumoa.

Apoi se coboră și ei în păriu și rîzînd cu ton drăgălaș se stropesc unul pe alții cu valurile rozovine ale apei.

Ei sînt atât de frumoși, încât par a fi niște tot-frumoși din poveștile poporului.

De odată unul scote un țipet și arată d'un doget spre mal.

Toți trei sar iute afară din apă, își îmbracă cu grabă hainele și vreu să fugă; dar nu sînt în stare, căci puterea le-a dispărut din picioare, intr'atîia s'au epărit.

Se retrag într'o grupă, și cu privire fise se uită la șerpele, care din întâmplare a oșit din erbă, înaintînd moșt spre păriu.

Na fost inse o viperă, ci un nevinoat șerpe de apă, care înnoță spre pîrmaș celalalt al pîrmaș.

Frica copilașilor și desperațiunea lor mută este înfricoșată cu perfecțiune artistică în ilustrația din acest nr.

I. H.

Bonbone.

Doi pictori discută dinaintea unui portret cărui m-î lipsește decât... capul.

— Cum, susții că acesta este portretul unui ministru?

— Da, ministrii se schimbă atât de des încât n'am avut nici odată timp să desinez figura.

Cineva întrebă pe un tânăr prin ce isprăvi se ilustrase în ultimul reșoiu.

— Am tăiat piciorul unui dușman.

— Pentru ce nu i-ai tăiat capul?

— Fiindcă era tăiat deja.

Tramvaiul este plin. Patru doamne stau afară în picioare.

Un domn iese din tramvai și dă cu o voce dulce:

— Care dintre dvăstră, doamnele mele, este cea mai în etate, pentru ai da locul?

Doamna Ramburlae angajează o bucătăreasă și-i dă o mulțime de consilii.

— Mai cu seamă, ia seama la foc: am o grăză de incendii.

— Oh! Doamnă, se n'aibi nici o grijă, răspunde bucătăreasa, în fie care seră va fi un pompier în bucătărie.

Acum câteva zile se vorbea într'un salon, de dna X... o femeie care are un aer distins, o talie dintre cele mai frumoase și îmbrăcată cât se poate mai elegant: dar, este urâtă, cu adevărat urâtă încât chiar surisul ei ce-l mai plăcut nu poate să-i ascundă urciunea.

Se făcuse despre ea:

— Este o frumoasă clădire: al cărui arhitect i-a stricat fațada.

CE E NOU?

Excursiuni botanice. Dl dr. A. P. Alexi, profesor la gimnaziul din Năsăud, în excursiunea sa botanică, rentorcându-se bolnav din Oradea, a mers la Sibiu, unde a petrecut două zile în muzeul botanic al Societății pentru științele naturale. De acolo a plecat în țera sâcunilor în ținutul Odorheiului, de unde a făcut mai multe excursiuni în ziua Rentors acasă la Sângeorgiu, stimatul nostru amic ș-a găsit părintele de 81 ani mort: morțea bietului bătrân fu căusată mai mult în urma unui toc care i-a mistuit în ziua de anul nou tot ce n'au avut: case, șuri, grașduri, bucate etc. Dl Vasile Dumbrava, profesor la gimnaziul din Beins, cu care din cauza bolnăvirii sale dl Alexi n'a putut face proiectata excursiune botanică prin munții Bihariei, a mers la colegul seu în Sân-George. La 17 l. c. au început să facă amândoi, dimpreună cu un botanic din Bucovina, dl Aureliu Procopian, care promise mult, o excursiune în munții Rodnei și a Marmăției, care a ținut patru zile și despre care sperăm a publica ceva și în foia noastră.

Dela Sân-George primim aceste știri: În 14 c. ș-a ținut adunarea generală societatea „Hebe” ce ține în arenda scaldel din Sângeorge. Este caracteristică impregiurarea, că desi a fost a 2-a adunare, reînfațându-se la prima în numărul recerut de statute, nu au participat numai 11 membrii cu 61 voturi. Atât de puțin interes arată dnii acționari față de această întreprindere atât de folositoare și națională. Ar fi timpul de a se curma administrația rea îngreunată prin actualul administrator și a se regula o administrație mai bună: inse decât dnii acționari mai prefer

a face critică pe strade decât a participa la adunări pentru a face aci critica trebuitoare, atunci este de perdut credința în o ameliorare a stării lucrului. În ședința dela 14 s'a hotărât a se convoacă o altă adunare extraordinară, în care să se facă pașii necesari pentru a se atla mijloacele de a se ajunge scopul redicării scaldei și îndreptarea celor de îndreptat. Se speră, că baremi la a esta adunare vor participa acționarii decât nu în persoană, cel puțin prin plenipotenți. Să nu se uite, că scaldel din Sân-George, pe lângă acea că isvorele abundante sânt de o conținut rar, dar sânt unicele băi proprietate românească din întregă țară. Indiferentismul dnilor acționari este un mare păcat!

Statusul lui Ovidiu se va desvêh la Constanța în ziua de 16/28 l. c. Inaugurarea se va face cu pompă mare. Primăria de acolo va da un banchet și sera se vor face iluminațiuni, organizându-se și o mare serată venețiană. Guvernul, după cum aflăm din „Ramânule”, va fi represintat prin ministrul Sturdza.

Asociațiunea transilvană. Despărțământul Alba-Lulia a ținut adunarea sa generală zilele trecute în comuna Meșes pe Ampoi. A presidat directorul despărțământului, dl I. Pipos, luând parte membrii subcomitetului dnii Ales. Tordășan, Rubin Patiu și Matei Nicola, cu totul vr'o 12 inteligenți și populari. Resultatul material al adunării a fost slab. Dl George Lascu, proprietar în Ampoița, s'a ineris cu membru ordinar pe viață.

Someșana se numește un nou institut de credit și economi, care se inființează la Dej. Subscrierea acțiunilor neocompletându-se în cele două luni trecute, termenul subscrierilor s'a prlungit până la 1 octobru. Subscrierile se pot face la dl advocat Teodor Mihali, directorul institutului, în Dej.

Episcopia din Gherla, desi există de vr'o 36 de ani, totuș e numai interimală, căci n'are localitățile cerute. Episcopul șede în casă inchiriată, catedrala este o bisericuță veche de lemn, seminarul și preparandia n'au edificii corespunzătoare. Fiind că în Gherla nu sânt prospecte d'a pute așeza definitiv episcopia, este vorba de mult să se mute de acolo în alt oraș. Șcirea mai nouă spune, că se va mută la Dej, unde ș-ar găsi edificii și locuri mai corespunzătoare. Se dăce, că ministrul de culte ș-ar fi dat consimțământul.

Poșta Redacțiunii.

Tu șești de câte. Primit
Dădă stă în meditare. A pr
trimită o poșta de redacți
tut nostre, schimbă pușe, c
compoziția dăte, este un ce
drămeș.

Că n'as dăte. Primito d
stroie sânt bune, dar cele d
din urmă rele. Ni se pare, că

cele dintău le-ai copiat de undeva, și cele din urmă sânt ale dăte.

Călimdarul săptămănei.

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd nou
Dumineca 12. Ev. dela Mateiu c. 19, și 3. a. inversu 1.		
Duminecă	16 Mart. Dionid	28 Augustin
Luni	17 Mart. Miron	29 T. cap. s. Ion
Mărți	18 Mart. Flor. și Laur	30 Benjamin
Mercuri	19 Mart. Andreiu	31 Rebecca
Joi	20 Pror. Samuil	1 Sept. Egidin
Vineri	21 Apost. Tadeu	2 Efram
Sămbătă	22 Mart. Agatoniu	3 Salome

Proprietar, redactor, răspunzător și editor: **IOSIP VULCAN.**

Cu tiparul lui Otto Hăgel în Oradea-mare.